

Лілія Гальма

ДИТЯЧИЙ ЗООКЛУБ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЕКТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ОСЕРЕДОК
КІНОЛОГІЧНОЇ СПІЛКИ УКРАЇНИ "СТАНІСЛАВІВ"

Лілія Гальма

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЕКТ

ДИТЯЧИЙ ЗООКЛУБ «ДІМ СІРКА»

Івано-Франківськ - 2012

УДК.37.013

ББК 74.6я73

Дитячий зооклуб «Дім Сірка». Соціально-педагогічний проект / Автор
Л. В. Гальма. – Івано-Франківськ, НАІР.- 2012. – 30 с.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Комар Ірина Валеріївна

© Л.В.Гальма, 2012

ВСТУП

Дозвілля є об'єктом вивчення багатьох наукових дисциплін — соціології, психології, педагогіки тощо. Тема дозвілля, дозвіллевої діяльності не втрачає своєї актуальності, а навпаки, викликає до себе все більший і більший інтерес. Цей інтерес зумовлюється насамперед невідповідністю між сутністю культурно-дозвіллевої діяльності та існуючими в реальній дійсності формами і методами проведення дозвілля.

У наш час дозвіллева діяльність переживає гострий дефіцит позитивних моральних орієнтирів, які є необхідною складовою гармонійного і всебічного розвитку дітей і молоді. Зокрема одним з таких аспектів є екологічне виховання підростаючого покоління в дусі гуманності та любові до природи. Адже, на превеликий жаль, все частішим явищем у теперішньому суспільстві стає дитяча жорстокість. Причиною цьому ми бачимо якраз пробіл у вихованні в дітях милосердного ставлення до усього живого.

Дитина, що мучить та кривдить тварин, стоїть за крок до того, щоб кривдити собі подібних. Ще В. Сухомлинський писав: «Школа майбутнього повинна найповніше використовувати для гармонійного розвитку людини все, що дає природа і що зможе зробити людина для того, щоб природа служила їй». Це величезна прогалина у вихованні нинішнього покоління, яку необхідно заповнити задля формування всебічно розвинених, свідомих громадян і, перш за все, Людей.

В наш час особливу увагу привертають до себе проблеми реабілітації і лікування дітей-інвалідів, інтеграції в суспільство дітей з девіантними проявами поведінки, корекції різноманітних порушень психіки дітей. Серед усього різноманіття методик роботи з дітьми сьогодні особливої популярності набувають ті з них, в яких мистецтво і природа виступають як терапевтичний фактор, у тому числі, наприклад, натуртерапія — використання природи як самостійного терапевтичного методу.

Спостереження за взаємодією людини та тварини дали поштовх для проведення досліджень, що виявляють ефективність і користь терапії за допомогою тварин, так званої, анімалотерапії.

Анімалотерапія (від латинського “animal” – тварина) – вид терапії, що використовує тварин та їх образи для надання психотерапевтичної допомоги. Це цивілізований науковий метод лікування і профілактики серйозних захворювань. У анімалотерапії використовуються символи тварин: образи, малюнки, казкові герої, іграшки, а також живі тварини, спілкуватися з якими безпечно.

Анімалотерапію часто називають нетрадиційним методом, який, тим не менш, має давню історію. Про те, що тварини лікують, було відомо ще 10 тисяч років тому до нашої ери. У V столітті до н.е. Гіппократ помітив вплив навколишньої природи на людину і говорив про користь лікувальної верхової їзди. Стародавні греки приблизно 3000 років тому виявили здатність собак допомагати людям упоратися з різними недугами. З тією ж метою єгиптяни використовували кішок. У Стародавній Індії “прописували” як ліки прослухування пташиного співу, а у Древньому Китаї популярним було милування природою.

Анімалотерапія, або, як її ще називають, зоотерапія, впродовж років досліджувалась різними вченими у багатьох країнах світу. Проаналізувавши ці дослідження можна виділити такі основні види анімалотерапії: ненаправлена анімалотерапія — взаємодія з тваринами в домашніх умовах без усвідомлення або цілеспрямованого розуміння їх терапевтичного значення; направлена анімалотерапія — цілеспрямоване використання тварин і (або) їх символів за спеціально розробленими терапевтичними програмами. Цей вид зоотерапії використовує спеціально навчених тварин, а не тварин пацієнта.

Направлена анімалотерапія, в свою чергу, підрозділяється на види залежно від того, які саме тварини використовуються: іпотерапія — терапія за допомогою коней; дельфінотерапія — терапія з використанням

дельфінів; каністерапія — лікування за допомогою собак; фелінотерапія — надання терапевтичної допомоги з допомогою кішок та ін.

В реалізації нашого проекту ключовим методом виступатиме саме каністерапія, як один з найбільш дієвих та доступних методів анімалотерапії і як альтернативний метод соціально-педагогічної реабілітації. Каністерапія (лат. "canis" – собака і грецьк. Θεραπεία [therapeia] - лікування, оздоровлення) — один з видів реабілітації людини за допомогою звичайних або спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців (також – відома, як лікувальна кінологія). Каністерапія являє собою доволі ефективний метод для дітей, які часто є найбільш вразливою категорією в плані соціалізації та емоційного благополуччя.

Особливу значимість має каністерапія для категорії дітей з обмеженнями у розвитку, собака дає їм можливість не тільки знайти собі друга, але і справлятися зі своєю недостатністю. Собаки допомагають подолати самотність, знімають психо-емоційне напруження, дають позитивні емоції, і багато, багато іншого. Спілкування з собакою відіграє особливу роль в соціально-психологічному благополуччі дітей, воно дає необхідне емоційне «підживлення» і саме по собі є гарною психотерапією. Особливо воно необхідне дітям, які нерідко страждають від самотності у власних сім'ях, а також дітям з неблагополучних сімей.

Враховуючи всю специфіку організації культурно-дозвілєвої діяльності, а також керуючись чинним законодавством України, ми розробили наш соціально-педагогічний проект.

Зокрема в Державних документах “Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття), “Базовий компонент шкільної освіти в Україні”, Закон України “Про шкільну освіту” приділяється велика роль екологічному вихованню учнів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля. Зокрема, в Базовому компоненті шкільної освіти в Україні, сфера “Природа”, зазначається, що метою є формування елементів екологічного

світорозуміння, екологічної вихованості, розвиток у дитини позитивного емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля, формування реалістичних уявлень про явище природи, практичних умінь, дбайливого ставлення до її компонентів. Ці ж принципи доцільно застосовувати і в позашкільному вихованні дітей.

У нашому клубі кожна дитина зможе відчути себе потрібною та унікальною. Дитина, яка знає, що собака потребує догляду, буде краще піклуватися і про інших членів сім'ї. Також діти познайомляться зі способами подолання різних недуг. Вони набудуть життєвого досвіду, який їм так знадобиться згодом. Тривалість життя домашніх собак становить 10-15 років, що може збігатися з періодом зростання дитини. Життя собаки допоможе дітям зрозуміти, що таке дорослішання, навчання, старість, страждання і смерть. Догляд за собакою може сформувати у дитини важливими батьківські навички, допоможе навчитися стримувати роздратування, контролювати агресивність, можливо, діти стануть більш компетентними і краще зможуть долати свої життєві проблеми.

Основне завдання тварин - допомогти людині впоратися з психологічними бар'єрами. Це можливо завдяки відданості та товарищкості тварини. Саме собаці вдається виконати функцію психологічного заміщення, заповнюючи брак спілкування з людьми. До того ж, собаки легко вчаться і добре виражають свої емоції, констатують експерти. Психологи не приховують: буває, людям простіше спочатку налагодити контакт з собакою, ніж з людиною.

Поряд з насиченим, цікавим, пізнавальним дозвіллям у Дитячому зооклубі «Дім Сірка» буде здійснюватися каністерапія з дітьми, що страждають на церебральний параліч, аутизм та розумову відсталість.

РОЗДІЛ І.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРОЕКТУ

Мета проекту: здійснення змістовного, культурного, розвиваючого дозвілля для дітей шкільного віку, екологічне виховання дітей, прищеплення їм любові та поваги до природи, реалізація на базі клубу елементів каністерапії для реабілітації дітей із психічними та фізичними вадами.

Завдання проекту:

1. Виховання дітей з урахуванням принципу природовідповідності, формування у них таких рис характеру, як доброта, милосердя, відповідальність;
2. Використання методу каністерапії для організації занять з реабілітації дітей з фізичними та психічними вадами розвитку;
3. Терапевтичний вплив на дітей задля зняття психологічної напруги, стану стресу, депресії, почуття безпорадності і самотності з метою покращення комунікативних навичок і загального самопочуття дітей;
4. Надання можливості спілкування з тваринами тим дітям, які не в змозі утримувати домашніх улюбленців вдома;
5. Допомога безпритульним тваринам.

Тривалість проекту: Постійно діючий.

Віковий склад цільової аудиторії:

Планується організація 3-ох груп:

1. Молодша група (діти і підлітки молодшого та середнього шкільного віку);
2. Старша група (учні старших класів);
3. Спеціальна група (діти з вадами фізичного та психічного розвитку)

РОЗДІЛ II. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

I напрям - Організація дозвілля школярів та їх екологічне виховання

Одне з основних завдань педагогіки полягає в розвитку соціальної активності і творчого потенціалу особистості, організації різноманітних форм дозвілля і відпочинку, створення умов повної самореалізації особистості в сфері дозвілля. На жаль, через соціально-економічні труднощі суспільства, відсутність належної кількості соціально-культурних установ і недостатню увагу до організації дозвілля з боку місцевих органів влади і культурно-дозвіллевих установ відбувається розвиток різноманітних форм дозвіллевої діяльності, яка знаходиться за межами соціально-дозвіллевих інститутів.

Сьогодні вільний час є одним з важливих засобів формування особистості людини. Час безпосередньо впливає на виробничо-трудоу сферу діяльності людини, тому що в умовах вільного часу найбільш сприятливо відбуваються рекреаційно-відбудовні процеси, що знімають інтенсивні фізичні та психічні навантаження. Вміле використання вільного часу є своєрідним індикатором культури, кола духовних потреб та інтересів конкретної особистості або окремої соціальної групи.

Дозвілля — це особлива сфера соціалізації дітей, у якій природно реалізуються їхні інтереси і потреби, особистісні і соціальні амплуа, розвивається активність, творча ініціатива, здійснюється пошук нових ціннісних орієнтирів шляхом вільного вибору видів діяльності. Дозвілля визначається як особлива сфера життя особи та суспільства, що містить великі можливості для виховання дитини, становлення й розвитку особистості, набуття досвіду вирішення життєвих проблем. У процесі дозвіллевої діяльності формуються ціннісні орієнтації, культурні потреби, смаки, емоційно-вольова сфера дітей та молоді.

Дозвілля має величезний виховний потенціал, що дає змогу говорити про організацію змістовного дозвілля дітей і молоді та реалізацію в цьому руслі екологічного виховання підростаючого покоління.

Під організацією культурно-дозвіллевої діяльності ми розуміємо двобічний процес, де органічно поєднуються опосередкований педагогічний вплив вихователя з активною самодіяльністю дітей, їхньою свободою при виборі видів і форм дозвілля та способів заповнення його змісту. Специфіка організації культурно-дозвіллевої діяльності зумовлена особливостями її об'єкта (який одночасно є суб'єктом вільного вибору змісту, форм і видів дозвілля) — дітей, характером їхнього дозвіллевого спілкування з вихователем, змістом та засобами опосередкованого педагогічного впливу.

Створення і робота Дитячого зооклубу «Дім Сірка» буде прикладом здійснення позашкільної діяльності, яка сьогодні розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримання талантів та обдарувань у різних галузях.

У нашому клубі кожна дитина зможе відчувати себе потрібною. Діти познайомляться з різними породами тварин, зможуть навчитися елементів догляду за ними. Вони набудуть життєвого досвіду, який їм так знадобиться згодом. Багато дітей, що мають можливість опікуватися тваринами, істотно вищі своїх однолітків в сфері освіченості та інтелекту. Турбота про тварину вимагає певних знань, постійного поповнення інформації, щоденних навичок і вмінь.

Діти навчаться розуміти мову тіла тварини, отримають змогу розвивати свої розумові й моральні якості. Коли діти стануть старшими, ця їх здатність розуміти тварин влиється в досвід спілкування з людьми.

II напрям – реалізація завдань каністерапії

Каністерапія (лат. "canis" – собака і грецьк. Θεραπεία [therapeia] - лікування, оздоровлення) — один з видів лікування і реабілітації людини за допомогою звичайних або спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців (також – відома, як лікувальна кінологія).

Каністерапія в цілому, як метод корекційного та розвиваючого впливу має дуже глибоке історичне коріння. У первісному суспільстві, віра у могутність тварини-тотема змушувала людей дотримуватися певних норм і правил, регулювала спілкування і була одним з джерел благополуччя і спокою. Священні амулети носили на тілі, як символ заступництва і успіху; ритуальні танці допомагали зняти злість, агресивність після невдалого полювання або, навпаки, підзарядитися енергією; звернені до могутньої тварини заклинання і голосіння над хворою людиною або жінкою, що народжує — все це частково прообрази анімалотерапевтичних прийомів.

Подібне ставлення людей до тварин сприяло розширенню можливостей емоційного відреагування страхів, агресивності, почуття безпорадності і самотності, знімало психічне напруження, дозволяло переживати зміни і шукати ресурси в самих собі, давало заспокоєння і впевненість. Можна сказати, що тварини і їхні символи були одними з перших психотерапевтів, що надавали психологічну допомогу людині.

Збереглися документи, які свідчать про те, що вже в 1792 році в лікарні для душевнохворих у Йорку (Англія) собаки використовувалися як частина терапевтичного процесу. Хворі спілкувалися з ними, доглядали за ними, і було відзначено позитивний вплив подібних методів на поведінку людей і ефективність лікування.

Протягом декількох століть в інших країнах Європи використовувався заспокійливий і розвиваючий ефект взаємодії з собаками пацієнтів психіатричних клінік та притулків, після чого в США собаки

стали використовуватися для психотерапевтичної допомоги в деяких подібних установах. За даними дослідження Animal Planet першим в історії каністерапії є легендарний йоркширський тер'єр Smokey (Смокі). Смокі був зарахований до складу 26-го розвідувального авіаполку 5-ї Армії ВПС США, пройшов через Другу світову війну, заслужив 8 бойових нагород і отримав звання капрала. Смокі працював у госпіталях як собака-терапевт протягом 12 років, під час і після Другої світової війни. Американські лікарі Червоного хреста помітили, що в госпіталях, де собакам не забороняється гуляти по території, поранені прагнули проводити з ними якомога більше часу. Після проведеного дослідження з'ясувалося, що і процес одужання в таких установах йшов більш успішно. І в зв'язку з цим госпіталь ВПС в Нью-Йорку почав цілеспрямовано використовувати цей метод для якнайшвидшої реабілітації поранених.

Каністерапія як науковий метод починає набувати популярності з другої половини ХХ століття. Родоначальником каністерапії є нью-йоркський лікар-психолог Борис Левінсон. Його діяльність, як це не дивно, спричинив випадок: якось до лікаря, у якого жила дворняга Джингліс, прийшла жінка з сином, який страждав на аутизм. На подив лікаря і матері, замкнута і похмура дитина зовсім не злякалася пса, а навпаки — почала його гладити й обіймати. Левінсон дав хлопцеві награтися з Джингліс і вирішив продовжити їх спілкування — в результаті дитина дуже швидко одужала. Пізніше Левінсон продовжив свої експерименти за участю різних тварин, а його пацієнтами стали не тільки діти, а й дорослі.

Спілкування з тваринами стало застосовуватися не тільки для зняття нервової напруги, а й для зцілення людей з дуже серйозними діагнозами. Б. Левінсон виявив, що застосування каністерапії виправдано в роботі з нетовариськими, скутими, замкнутими дітьми, з дітьми, що страждають аутизмом, шизофренією. Він прийшов до висновку, що спілкування з собакою в якості основного компонента психотерапії може допомогти аутистам почати контактувати з реальністю.

У 1997 році трастова компанія заснувала гранти для досліджень в області взаємодії людей і тварин. З цього часу були виділені тисячі доларів, щоб підтримати подібні дослідження. Так, в тому ж році лігою «Тварини-рятувальники» досліджувалася роль тварин в освіті; товариство "Дельта" розробило програму тренування собак-терапевтів, університет Purdue досліджував можливості собак для надання допомоги жертвам насильства в сім'ї.

У 1999 році Вашингтонський університет досліджував можливості взаємодії з собаками для надання допомоги дітям, які страждають аутизмом, і розробив практичну терапевтичну програму.

Незвичайну програму проводять бібліотеки американського міста Солт-Лейк-Сіті. Дітей у віці від 5 до 9 років, яким з різних причин важко навчитися читати, навчають грамоти за допомогою собак. За півгодини в тиждень дитина читає вголос тварині. 45 собак самих різних порід у супроводі господарів безкоштовно надав місцевий клуб собаківників. Собаки попередньо навчені при читанні дивитися в обличчя дитині або на книгу, щоб створювалося враження, що тварина стежить за сюжетом. Діти бачать в собаці уважного слухача, який, на відміну від однолітків в шкільному класі, не сміється над затинаннями або помилками у вимові слів. Результати переконують: за 13 місяців експерименту навички читання у відсталих дітей значно покращилися.

Учасники міжнародної програми «Собаки-лікарі» приводять собак на місця катастроф, щоб їх могли притиснути до себе і погладити потерпілі, які перебувають у стані шоку, а також рятувальники, що вибилися з сил. Добровольці разом зі своїми домашніми тваринами відвідують лікарні, школи і притулки для дітей-інвалідів. Собаки, що мешкають на території хоспісів, полегшують життя безнадійно хворих.

Для виявлення ефективності каністерапії проводилося безліч досліджень, які доводили необхідність використання цієї методики у роботі з найрізноманітнішими категоріями населення.

Карен Аллен, професор Нью-Йоркського університету, досліджувала психологічне значення собак для людей з обмеженими можливостями і виявила, що в ході каністерапії ці люди говорять про «більшу свободу», відчують себе менш самотніми, більш незалежними, відчують себе в більшій безпеці. В ході шестимісячного курсу ці люди продемонстрували значне підвищення самооцінки, розвиток внутрішнього локус контролю, поліпшення психологічного самопочуття і велику товариськість. Також проводилося дослідження, в ході якого 48 чоловік із серйозними захворюваннями, отриманими внаслідок м'язової дистрофії, ураження головного або спинного мозку, множинного склерозу, отримали можливість спілкуватися з собаками. Половина групи одержала таку можливість з самого початку терапевтичного процесу, а інша частина (схожа з першою за гендерною, віковою ознакою і видом захворювання) - тільки протягом другого року терапії. Дослідження показали, що протягом 6 місяців після початку терапії пацієнти показали значне поліпшення в плані самооцінки, психологічного благополуччя і комунікативності. Спілкування з собаками, вважають дослідники, допомогло самотнім, нещасним, ізольованим людям подолати свій стан і здобути незалежність, отримати посильну роботу або повернутися в коледж, завести друзів і повернути психологічне благополуччя.

Інше дослідження проводилося з метою вивчити вплив наявності в сім'ї собаки на дитину 6 - 11 років в період розлучення батьків. Були вивчені 75 сімей, в яких були собаки, і стільки ж без собак. Демографічно істотної різниці між цими сім'ями не було. Дослідження проводилося через рік після розлучення батьків, використовувалися стандартизовані опитувальники, за якими інтерв'ювали діти та їхні матері. Матері підкреслювали, що для дітей розлучення виявилось кризовим періодом, діти виявляли агресивність, намагалися привернути до себе увагу, з'являлися психосоматичні проблеми, страхи, нічні кошмари. Діти з контрольної групи, де були собаки, відрізнялися помітно меншими

проявами цих ознак, ніж діти з іншої групи. Матері відзначали, що собаки забезпечували їхнім дітям психологічну підтримку, відволікали, були уважними слухачами, забезпечували психологічний комфорт. Діти говорили, що собаки були незамінними компаньйонами для них під час розлучення батьків, вони виявляли увагу до дитини, були тими, кому можна розповісти про свої проблеми і почуття, ігри з собакою відволікали від проблем, від конфліктів між батьками, допомагали справлятися з виникаючим почуттям самотності, яке з'являлося після розлучення батьків.

Каністерапія використовується в роботі з різними категоріями дітей. Собака дозволить надовго стримати страх, депресію, напругу, знизити неухважність і мобілізувати рухові функції. Неговіркі починають більше говорити, а діти з емоційною некомпетентністю (набутою або вродженою) — виявляти здатність реагувати на тварин із несподіваним почуттям і розумінням. Однак, як стверджують спеціалісти, успіх каністерапії залежить насамперед від того, які відносини між твариною і пацієнтом були встановлені ще в дитинстві, зокрема у віці 6-13 років.

Собаки незамінні при роботі з дітьми, які страждають на аутизм. Вони надзвичайно впливають на поведінку таких дітей. Присутність або пасивна участь у терапії дружелюбно налаштованої собаки збігається з помітним поліпшенням у поведінці дітей та зниженням таких проявів аутизму, як занурення в себе.

Якщо спостерігати за груповими заняттями з використанням каністерапії, спочатку здається, що це щось на зразок гуртка юних дресирувальників. Група рухається по колу, діти подають собакам команди, заохочують їх шматочками ласощів. Насправді вчаться не собаки, а діти. Собаки вже давно всьому навчені і тепер допомагають своїм маленьким друзям — терпляче, ніжно й уважно. Вони чекають від своїх підопічних правильних жестів, виконують команди тільки тоді, коли дитина підняла руку на потрібну висоту. Вони грають з дітьми, а це дуже важливо — коли дитина грає з собакою, вона не думає, що у неї щось не виходить, вона

просто грається.

Таким чином можна виділити ряд функцій, які виконує каністерапія:

1. Психофізіологічна функція. Взаємодія з тваринами може знімати стрес, нормалізувати роботу нервової системи, психіки в цілому.
2. Психотерапевтична функція. Взаємодія людей з тваринами може істотним чином сприяти гармонізації їх міжособистісних відносин.
3. Реабілітаційна функція. Контакти з тваринами є додатковим каналом взаємодії особистості з навколишнім світом, що сприяє як психічній, так і соціальній реабілітації.
4. Функція задоволення потреби в компетентності. Потреба в компетентності, що виражається формулою "я можу", є однією з найважливіших потреб людини.
5. Функція самореалізації. Однією з найважливіших потреб людини є потреба в реалізації свого внутрішнього потенціалу, потреба бути значущим для інших, важливим в їхньому житті і в їх особистості.
6. Функція спілкування. Однією з найважливіших функцій, яку можуть здійснювати тварини в процесі взаємодії людини з ними є функція партнерів спілкування.

Узагальнюючи результати досліджень, можна назвати основні напрями каністерапії:

- 1) Нормалізація стану людини – спілкування з собаками може чинити позитивний вплив на людину в момент кризового стану, заспокоювати і розслабляти. При цьому знижується почуття самотності і поліпшується процес соціалізації. Тварина може чи не єдиним надати допомогу людині, нормалізуючи стресову ситуацію, в яку він потрапив, особливо відчуває недолік у соціальній підтримці.
- 2) Допомога в процесі соціалізації — собаки можуть стимулювати людей до спілкування один з одним, часто будучи темою для розмови. Собака може бути приводом для дружньої бесіди у абсолютно незнайомих людей.

- 3) Вплив на мотивацію людей - собаки можуть надихати і мотивувати людей (наприклад, на вчинення прогулянок). Це було відмічено при спостереженні за людьми до і після придбання собаки. Купуючи собаку, люди різко збільшували тривалість своїх прогулянок, незважаючи на те, що для фізіологічних потреб собакам багато часу не потрібно.
- 4) Заспокоєння і мобілізація уваги - ці ефекти найбільш часто застосовуються в роботі з дітьми, що зазнають труднощів з концентрацією уваги або гіперактивністю. Дослідження в школах показали, що тварини здатні захоплювати і утримувати увагу дітей, направляючи її назовні, що зменшує збудження і агресію. Спостереження взаємодії собак і дітей з синдромом Дауна показали, що живі собаки були більш стійким об'єктом уваги, ніж штучні.
- 5) Підтримка людей з невиліковними захворюваннями – стадії, через які змушені пройти люди з невиліковними хворобами (заперечення, гнів, згода, депресія і прийняття) протікають набагато легше, коли оточуючі здатні підтримати хворого, забезпечити йому емоційну близькість. А вплив безмовної відданої тварини здатне допомогти людям керувати своїми почуттями, впоратися зі страхом, відчаєм і самотністю.
- 6) Підтримка людей з обмеженими можливостями - участь собак в нормалізації соціального навколишнього середовища було відзначено при дослідженні спілкування дітей в інвалідних кріслах з оточуючими. Ті, хто мав поряд з собою собак, були об'єктами більш пильної уваги на вулиці. Присутність собаки забезпечувало набагато більший коефіцієнт уваги та теплої прийоми. Навколишні розглядали дитину з обмеженнями в більшій мірі як здорового.
- 7) Допомога людям, що страждають психічними захворюваннями – присутність тварин і собак в особливості може благотворно впливати і на людей з різними психічними захворюваннями, такими як

дитячий церебральний параліч, аутизм, гіперактивність, хвороба Альцгеймера, шизофренія тощо.

Собака допомагає особливій дитині відчутти себе людиною. Як тільки дитина бере в руки повідець, виникає команда — собака і дитина. Причому головна в ній — дитина. Які б важкі не були у неї порушення, як би до неї не ставилися батьки і оточуючі, в той момент, коли вона тримає повідець, вона відчуває себе людиною. Це — психологічна реабілітація. І що цікаво, це стосується не тільки особливих дітей, а й цілком звичайних. Потреба у самореалізації, у схваленні та підтримці — проблема практично кожної другої дитини.

На сьогоднішній день каністерапія широко поширена в країнах західної Європи, Америки, подібний досвід є в Росії, Польщі, і все частіше до даного методу звертаються і на Україні.

Проте варто пам'ятати, що каністерапія – не універсальний засіб від всіх захворювань. Але факт незаперечний: за допомогою собак у багатьох хворих поліпшується координація рухів, пам'ять, діти стають більш товариськими і самостійними. Та й спробувати таке лікування не складно!

Згадайте, що ще Редьярд Кіплінг стверджував: «Купіть цуценя і ви придбайте найвідданішу любов на світі!» Чотирилапий друг здатний так тонко нас розуміти, так точно уловлювати зміну в нашому настрої, так безоглядно любити і довіряти – що цими своїми якостями робить нас кращими, зцілює душу і тіло, вселяє силу і віру в себе.

РОЗДІЛ III.

ПРОГРАМА ПРОЕКТУ

Програма реалізації проекту здійснюватиметься поетапно:

- I. Пошук, підбір та розробка необхідного методичного забезпечення, підготовка кваліфікованих кадрів відповідно до вимог завдань проекту — кінологів, соціальних педагогів, психологів тощо.
- II. Обладнання необхідного приміщення для проведення занять — забезпечення потрібних умов для безпечного спілкування дітей з тваринами, а також створення і обладнання міні притулку для тимчасового утримання і надання допомоги безпритульним тваринам.
- III. Відбір та дресирування тварин для участі у терапевтичних заняттях (собака з якою проводять сеанси каністерапії повинна бути здорова, в хорошій фізичній формі, дорослою (від 2 до 7 років), володіти нормальною стійкою психікою, бути веселою, врівноваженою, доброзичливою по відношенню до незнайомих їй людей).
- IV. Розробка змісту та графіку занять відповідно до вікових та особистісних особливостей членів клубу.
- V. Набір та формування груп.
- VI. Залучення до діяльності клубу волонтерів товариства захисту тварин для догляду за підопічними клубу.
- VII. Налагодження системи допомоги безпритульним тваринам, залучення членів клубу до благодійної діяльності.
- VIII. Представлення результатів проекту за допомогою низки заходів — художніх виставок, виставок собак, різноманітних змагань та конкурсів тощо.

**ОСНОВНІ ЗАХОДИ ВИКОНАННЯ
ПРОГРАМИ ПРОЕКТУ “ДИТЯЧИЙ ЗООКЛУБ
“ДІМ СІРКА””**

I. ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

№ з/п	Зміст заходу	Відповідальні, виконавці, учасники	Термін виконання
1.	Відбір та розробка методичного забезпечення	Кінологи з осередку КСУ “Станіславів”, соціальні педагоги, психологи.	1-2 місяці
2.	Підготовка кваліфікованих кадрів — кінологів, ветеринарів, соціальних педагогів, психологів, лікарів.	Куратор проекту, директор КСУ “Станіславів”	6 місяців
3.	Обладнання приміщення відповідно до потреб клубу, створення умов для безпечної взаємодії дітей з тваринами	Куратор проекту, педагоги, ветеринари, лікарі, залучені спеціалісти	4-6 місяців
4.	Облаштування мініпритулку для тварин (орієнтовно на 10 особин)	Кінологи, ветеринари, волонтери	4-6 місяців
5.	Відбір тварин для участі у терапевтичних заняттях, їх навчання та дресирування відповідно до потреб клубу	Кінологи, психологи, ветеринари	1 рік

II. ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ КЛУБУ

№ з/п	Зміст і мета заходу	Відповідальні, виконавці, учасники	Термін виконання
1.	Розробка змісту та графіку занять відповідно до вікових та специфічних особливостей членів клубу	Кінологи, соціальні педагоги, психологи	2-3 тижні

2.	Набір та формування груп	Куратор проекту, ЗМІ	1 місяць (щороку)
3.	Проведення ознайомлювальних занять у групах	Команда кінологів, педагогів та психологів, закріплена за кожною з груп	2 тижні
4.	Проведення профілактичних і терапевтичних занять (орієнтовна тематика подана у Додатку 2)	Колектив спеціалістів, закріплених за кожною з груп.	У відповідності із затвердженим графіком занять
5.	Залучення членів клубу до благодійної діяльності	Соціальні педагоги, волонтери з товариства захисту тварин	Від початку функціонування клубу

III. ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЕКТУ

№ з/п	Зміст і мета заходу	Відповідальні, виконавці, учасники	Термін виконання
1.	Проведення художньої виставки дитячих робіт “Мої друзі”	Педагоги, куратор проекту, соціальний педагог	1 місяць
2.	Виставка собак “Кубок Сірка”, учасниками якої стануть члени клубу	Кінологи осередку КСУ “Станіславів”, куратор проекту	Щороку
3.	Змагання по “Pitch&Go” (“Кидати і бігти”, спортивне апортування)	Кінологи осередку КСУ “Станіславів”	Кожні півроку
4.	Благодійна акція “В добрі руки” (допомога у прилаштуванні підопічних притулку в нові сім’ї)	Куратор проекту, волонтери, члени клубу	Періодично: 1 раз на 3 місяці

5.	Проведення навчальних семінарів по каністерапії, організація консультативного пункту	Кінологи-терапевти, соціальні педагоги, психологи, студенти факультетів педагогіки та психології Прикарпатського національного університету ім.В.Стефаника	Щоквартально
6.	Видання методичної літератури	Куратор проекту, директор осередку КСУ “Станіславів”	По мірі необхідності

Очікувані результати проекту: Забезпечення умов для проведення змістовного дозвілля школярів з метою виховання в них любові до братів наших менших, відповідального та гуманного ставлення до оточуючого середовища, формування позитивних моральних орієнтирів для гармонійного всебічного розвитку школярів, а також покращення самопочуття дітей з особливими потребами.

Ресурси: людські (організація науково-методичних і теоретичних семінарів та інших форм самоосвіти кінологів, соціальних педагогів, практичних психологів, залучення волонтерів); інформаційні (реклама в ЗМІ, використання мережі Internet, створення тематичного сайту); технологічні (підбір необхідного устаткування задля обладнання приміщення клубу); матеріальні (бюджет осередку КСУ “Станіславів”, спонсорські кошти, внески членів клубу); інше (тваринні ресурси – підопічні клубу).

СЛОВНИК СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ

Анімалотерапія (від латинського “animal” – тварина) – вид терапії, що використовує тварин та їх образи для надання психотерапевтичної допомоги. Це цивілізований науковий метод лікування і профілактики серйозних захворювань.

Анімалотерапія *ненаправлена* — взаємодія з тваринами в домашніх умовах без усвідомлення або цілеспрямованого розуміння їх терапевтичного значення.

Анімалотерапія *направлена* — цілеспрямоване використання тварин і (або) їх символів за спеціально розробленими терапевтичними програмами.

Іпотерапія — терапія за допомогою коней.

Дельфінотерапія — терапія з використанням дельфінів.

Дозвілля – особлива сфера життя особи та суспільства, що містить великі можливості для виховання дитини, становлення й розвитку особистості, набуття досвіду вирішення життєвих проблем.

Каністерапія (лат. "canis" – собака і грецьк. Θεραπεία [therapeia] - лікування, оздоровлення) — один з видів реабілітації людини за допомогою звичайних або спеціально відібраних і навчених собак під наглядом кваліфікованих фахівців (також – відома, як лікувальна кінологія).

Культурно-дозвілєва діяльність – двобічний процес, де органічно поєднуються опосередкований педагогічний вплив вихователя з активною самодіяльністю дітей, їхньою свободою при виборі видів і форм дозвілля та способів заповнення його змісту.

Фелінотерапія — надання терапевтичної допомоги з допомогою кішок та ін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агафончев В. Анималотерапия. Усы, лапы, хвост - наше лекарство. – М. – 2003. - 304С.
2. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвілєзнавство. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.-208с.
3. Кряжева Н. Кот и пёс спешат на помощь. Анималотерапия для детей. - Ярославль: «Академия развития», «Академия, К0», 2000. — 176С.
4. Медведев А., Медведева И. Собака-целитель: 10 основных методов канистерапии. - М.:АСТ: АСТ МОСКВА, 2007. - 61С.
5. Никольская А.В., Ульянова Н.А. - Ненаправленная анималотерапия. Позитивные и негативные аспекты взаимодействия с собакой у детей и взрослых: Аквариум-Принт, 2009. - 208С.
6. Субботин А.В. Ращевская Л.Л. Лечебная кинология. Теоретические подходы и практическая реализация. – М. - 2004. - 118С.
7. Харчук Ю. Анималотерапия. Домашние животные и наше здоровье.- М. – 2006. - 251С.
8. <http://animaltherapy.ru/>
9. <http://ideo.ru/canistherapy.html>

ДОДАТКИ

Додаток 1

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЗАНЯТЬ З ДІТЬМИ В ДИТЯЧОМУ ЗООКЛУБІ «ДІМ СІРКА»

(запропоновано для прикладу розробку кількох занять за двома напрямками діяльності клубу)

I НАПРЯМ - Організація дозвілля школярів та їх екологічне виховання

№ з/п	Назва заняття	Мета	Завдання	Аудиторія	Короткий опис	Керівники, консультанти	Тривалість заняття
1	«Повір у себе»	Розвинути в дитини впевненість у собі.	<ul style="list-style-type: none"> - подолати страх перед собаками (якщо він є); - навчитися основам «правильного» взаємодії з собаками та іншими тваринами; - навчитися керувати собакою; - підвищити самооцінку; - розвинути самоконтроль. 	Програма заняття розрахована на дітей молодшої	Спочатку відбувається знайомство дитини з собакою під керівництвом «тренера», дитині показують, що собачка вміє, як вона любить людей, розповідається казка, і всі присутні вибирають собі ролі з неї. Дитина відповідно до обраної ролі виконує ряд вправ разом з собакою, в результаті чого вони стають «друзями назавжди». Малюк разом з чотириногим другом створює тематичний малюнок на пам'ять.	Соціальний педагог, психолог, кінолог.	20-30 хв.
				середньої групи проекту.	Для старших дітей пропонуються більш складні вправи з елементами дресирування тварин.		40-60 хв.
2	«Життя прекрасне!»	Розвинути емоційну сферу дитини.	<ul style="list-style-type: none"> - навчити дитину основним елементам взаємодії з собакою; - навчити співпереживати чотириногому другу; - показати дитині як багато в цьому світі приводів для радості і посмішок. 	Молодша група	Діти знайомляться з собакою, в алегоричній формі отримують основні знання про неї, за допомогою чарівної палички перетворюються в собачок і здійснюють захоплюючу подорож по Чарівній Країні. Коли вони знову стають хлопчиками і дівчатками, собака розкриває їм свій найважливіший секрет і допомагає зробити сувенір на пам'ять.	Соціальний педагог, психолог, кінолог.	20-30 хв.

II НАПРЯМ — Реалізація завдань каністерапії

(Для дітей з особливими потребами)

№ з/п	Назва заняття	Мета	Завдання	Аудиторія	Короткий опис	Керівники, консультанти	Тривалість заняття
1	«Собаче серце»	Поліпшення загального самопочуття.	- зняття психо-емоційної напруги, - поліпшення координації та моторики; - розвиток емоційної сфери дитини, - розвиток мотивації до спілкування і творчості.	Спеціальна група	Відбувається «живе» спілкування дітей і собак під наглядом «тренера». Залежно від індивідуальних особливостей може бути розроблений свій «казковий сюжет». Поряд з собакою дитина починає відчувати себе, з одного боку, захищеною, а з іншої – відповідальною за близьку живу істоту.	Каністерапевт, соціальний педагог, психолог	15-40 хв.
2	«Юний дресировальник»	Дати уявлення про анатомію і психологію собак. Навчити основам виховання чотириноного друга.	- розширити уявлення про собак; - навчити розуміти основні поведінкові знаки собак; - показати прийоми, які використовуються в дресуванні; - відпрацювати навички, необхідні в дресуванні; - створити позитивний психо-емоційний фон при спілкуванні з собаками.	Спеціальна група	У захоплюючій формі розповідається про історію виникнення домашньої собаки, специфіки її життя поряд з людиною, особливості поведінки та анатомії. Дітям показуються дресировані собаки, і розповідається, як можна домогтися такого результату. Відпрацьовуються практичні навички навчання собаки основним командам. За допомогою собак у багатьох дітей покращується координація рухів, пам'ять, діти стають більш товариськими і самостійними.	Каністерапевт, соціальний педагог, психолог	40-60 хв.

ФОТОГАЛЕРЕЯ
«КАНІСТЕРПІЯ НА ПРАКТИЦІ»

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ I. Мета і завдання проекту	8
Розділ II. Напрями діяльності	9
Розділ III. Програма проекту	19
Словник спеціальних термінів	23
Література	24
Додатки	25

ДЛЯ НОТАТОК